

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده پزشکی

عنوان:

مطالعه تطبیقی احکام فقهی شیعه و سایر مذاهب اسلامی
در حیطه کاربردی اخلاق پزشکی

پایان نامه برای دریافت درجه دکتری تخصصی PhD

در

رشته اخلاق پزشکی

نگارنده:

احمد مشکوری

استاد راهنما

دکتر علی کاظمیان

اساتید مشاور

آیت ا... سید کاظم مصطفوی نیا

دکتر سید محمود طباطبایی

سال دفاع: 1397

مقدمه: اقدامات تشخیصی و درمانی پزشکی مانند هر یک از افعال اختیاری انسان مشمول یکی از احکام خمسسه تکلیفیه می باشند و پزشکان و سایر حرفه مندان جامعه پزشکی و حتی بیماران، موظف به رعایت این احکام می باشند. عدم تبیین مناسب این احکام می تواند یکی از عوامل عدم تبعیت از این احکام باشد. لذا مطالعه حاضر با هدف تبیین احکام شرعی حیطه پزشکی و نحوه صدور این احکام، سعی دارد گامی در جهت این امر مهم بردارد.

روش کار: با نظرخواهی از کارشناسان فقه، منابع فقهی معتبر همچون کتاب ها، مقالات و متن درس اجتهادی اساتید حوزه علمیه شناسایی و گردآوری شد. سپس مطالعه کتابخانه ای گسترده ای انجام شد. در مرحله بعد چالشهای موجود در سه سطح کارشناسی شامل کارشناسان در حال تحصیل درس فقه اجتهادی، کارشناسان مجتهد یا قریب به اجتهاد و اساتید درس فقه اجتهادی بررسی شد. سپس نتایج مطالعه گردآوری شد.

نتایج: در بخش «تشریح جسد» پنج دلیل عمده برای اثبات حرمت تشریح پیدا شد که این ادله تبیین شد. در بخش پیوند اعضا، دلایل حرمت و دلایل جواز برداشت اعضا از بدن یا جسد، تبیین شد. در بخش مرگ مغزی در خصوص «زهاق روح» و تعریف «موت» و تشخیص مرگ و معادل دانستن یا ندانستن مرگ مغزی با «موت فقهی» بررسی جامعی به عمل آمد و فتوهای مربوطه بررسی شد. در بخش اوتانازی دلایل حرمت یا جواز اوتانازی تبیین شد. در بخش سقط جنین دلایل حرمت یا جواز سقط جنین پیش و پس از ولوج روح بصورت عام و در شرایط خاص مادر یا جنین تبیین شد.

بحث: در بخش تشریح جسد، پس از برشماری ادله حرمت تشریح، تنها دو دلیل «هتک حرمت مومن» و «منع هرگونه برخورد خشن با جسد» قابل قبول دانسته شد و سایر ادله قابل قبول دانسته نشد. در بخش پیوند دلیل اصلی برای جواز پیوند، «قاعده سلطنت» شناخته شد. در بخش مرگ مغزی دلایل جدیدی در جهت تأیید و رد معادل دانستن مرگ مغزی و «موت» ارائه شد اما در پایان با توجه به «قاعده احتیاط در دماء» و «استصحاب حیات» مرگ مغزی معادل موت دانسته نشد. در بخش اوتانازی بخصوص اقسام غیرفعال آن، راه هایی برای جواز اوتانازی ارائه شد. در بخش سقط جنین راهکاری فقهی برای جواز سقط جنین پس از ولوج روح در صورت تهدید حیات مادر ارائه شد.